

Par augstākās izglītības un zinātnes attīstības tendencēm Latvijā un pasaulē

Jurģis Jansons,
meža darbinieks

Rīgā, 2026. gada 15. jūnijā

LVM I Silava
Rīgas iela 111
Salaspils, Salaspils novads,
LV-2169 Latvija
inst@silava.lv
www.silava.lv

Kāpēc Latvijā visur vajag paredzēt, pieminēt un atbalstīt nacionālās augstākās izglītības un zinātnes attīstību?

Tāpēc, lai izvairītos no riska, nacionālās kompetences trūkumu lāpot ar importētām zināšanām.

Pasaules līmenī (tendencēs) Latvija ir maza valsts, un latvieši nav skaitliski liela tauta.

Bet, Jurgā Jansona ieskatā, gan valsts, gan tauta ir **absolūtas vērtības**, kuru lielums/mazums nav apspriežams. Jo mums nav un nebūs nekas lielāks.

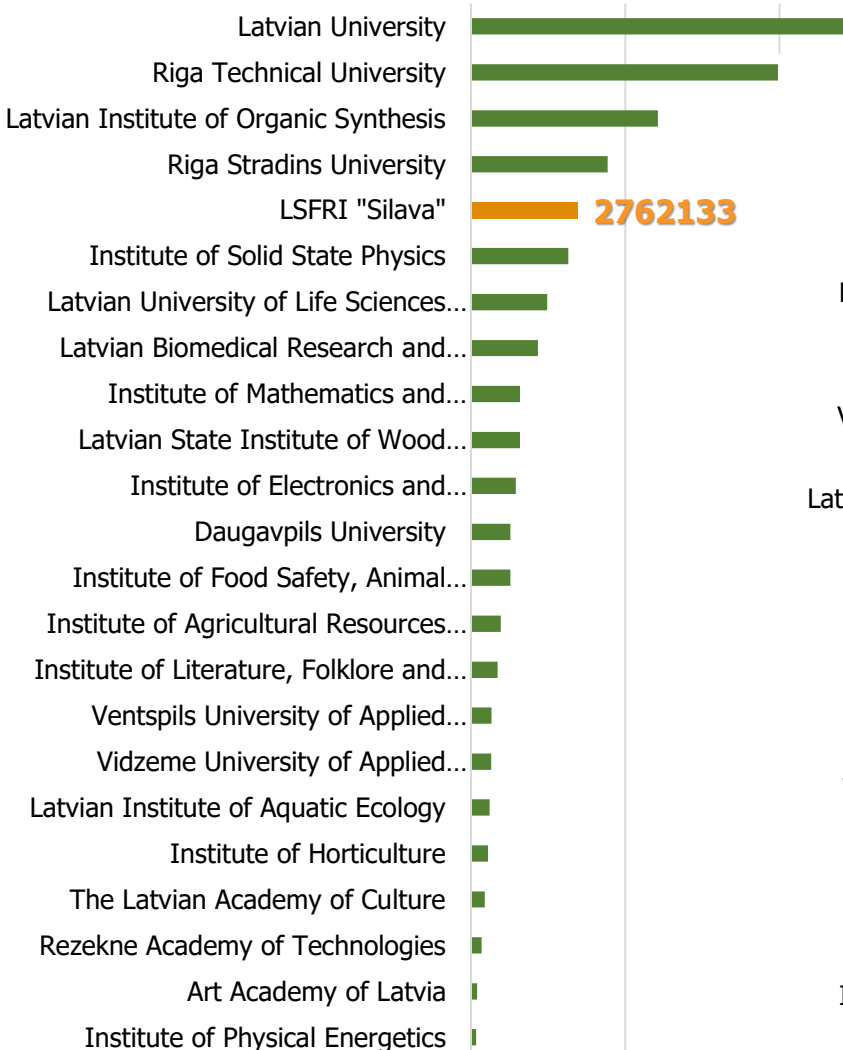
Lai tiem lielajiem veicas un viss izdodas!

Somiem ar (tikai) 3,07 reizes lielāku populāciju labi izdodas.

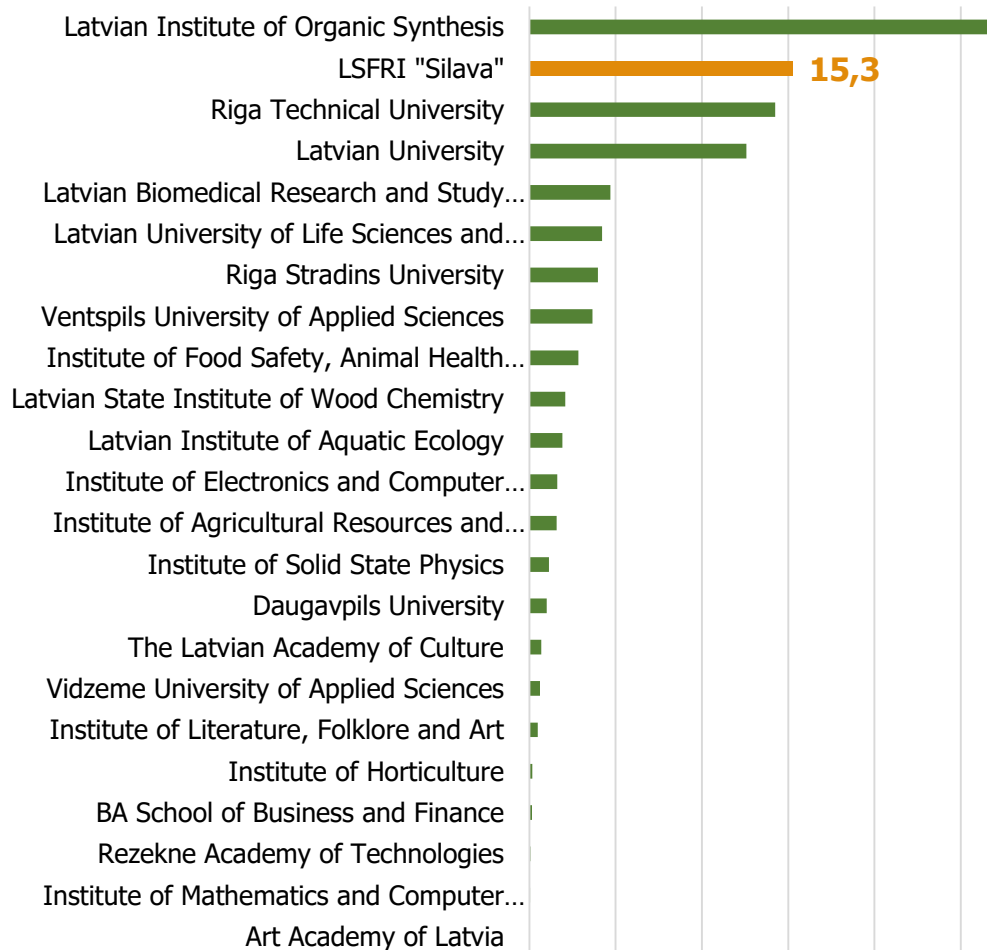
Jurģa Jansona zināšanas par vairākām LBTU darbības sfērām ir visai pieticīgas un fragmentāras, bet nevar teikt, ka tādas nav nemaz (veterinārmedicīnā, lauksaimniecībā, mehanizācijā, pārtikas ražošanā (sagavošanā)).

Uzskatu, ka ir zināšanas, pieredze un saprašana **par mežu un mežsaimniecību** – lielākā laicīgās dzīves veiksmē ir mana sadarbība ar izcilajiem latviešu meža zinātniekiem kopš 1993. gada, kas deva pamatu darbam meža nozarē un mežzinātnē, pēdējo 19 gadu darbam par LVMI Silava direktoru

Direct state funding for science In Latvia 2025, EUR

Commercial funding for science in Latvia 2024, %

Gadsimta sākumā padarīto darbu ietekme uz mežu mūsdienās

Mežaudžu **vidējais koksnes pieaugums* gadā** ir tas moments, kas raksturo meža ražību, potenciālo labklājību un oglekļa piesaisti mežā.

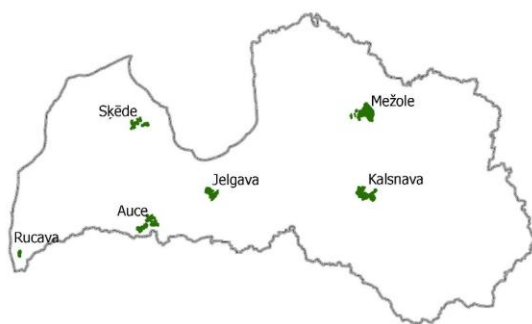
Gadi	Īpašums	Valdošā suga	Parametrs	Vecums 21_30
2005 ... 2009	Valsts	Egle	Koksnes pieaugums gadā, m ³ /ha	9,0
2018 ... 2022	Valsts	Egle	Koksnes pieaugums gadā, m ³ /ha	11,7
				+28%
2005 ... 2009	Visi	Bērzs	Koksnes pieaugums gadā, m ³ /ha	8,03
2018 ... 2022	Visi	Bērzs	Koksnes pieaugums gadā, m ³ /ha	11,09
				+38%

* Latvijas Nacionālā meža monitoringa dati

Lielā Latvijas veiksmē - Meža pētīšanas stacija

2015. gadā noslēdzās valsts zinātniskās izpētes mežu (28 tūkst. ha) pārvaldības reforma, to apsaimniekošanu nododot LVMI Silava un LLU izveidotajai Meža pētīšanas stacijai

Uzskatu, ka lielā iespēja – meža nozares intelekta attīstības modulis Silava + MPS + LBTU Meža (...) fakultāte (+ LVM) līdz šim nav izmantota.

Kā hokejā - ir bijuši labi momenti, bet nav vārti.

Tam vajadzēja būt par paraugu un iedvesmu pārējo LBTU virzienu attīstībai. Varbūt vēl nav par vēlu. Bet varbūt jau ir.

- Latvijas meža zinātnes “3 vaļi” - mežu ražība, kvalitāte, veselība – pašreiz **nav publiskās modes subjekti ne Latvijā, ne plašāk Eiropā.**
- Šādi modes subjekti ir:
 - atšķirības starp “ilgāka termiņa” un “ilgtermiņa” gatavās produkcijas piegādes līgumiem deficīta apstākļos;
 - ES mēroga regulu un dokumentu interpretācija Latvijas interesēs.

Abi subjekti nerada tiešas vērtības Latvijai, bet veicina vidi, kurā 3 vaļi var pastāvēt un gaidīt atkal **labus laikus, kad kļūs atkal par prioritāti**

Kas atliek?

Izglītota sabiedrība.

Jurģa Jansona ieskatā, LBTU ir izglītības centrs, kura *kompetencē* ir ap 95% Latvijas teritorijas (zemes).

Aprēķins nav precīzs.

LBTU misija būtu izveidot speciālistus, kuri ir **kompetenti** par šo zemi un kuri **nešaubās** par savu kompetenci, **netaisnojas** par to un **neapkaro** Latvijas cilvēkus.

Speciālisti, kuru rīcībā ir **labākā pieejamā informācija** un fakti, kuri palīdz **stiprināt pārliecību**.

Globāla tendence attiecībā uz augstskolu pārvaldību ir centies apvienot augstākās izglītības procesu ar jaunu zināšanu veidošanu.

LBTU ir priekšrocības, ko Latvijā sniedz “zinātnes augstskolas” statuss. Šī statusa noturēšana var būt izaicinājums, tai skaitā, spēcīgas lokālas konkurences un lobisma dēļ.

LBTU padomes kompetence citu kompetenču starpā varētu būt izvairīties no rupjām kļūdām un šķietami vienkāršiem, bet aplamiem risinājumiem.

Kļūdas virspusējā pieejā (piemērs)

Trīs Baltijas valstis vajag apvienot vienā valstī (vienā “klucī”)

- pieaugs kritiskā masa
- palielināsies konkurētspēja
- uzlabosies pārvaldība

Stratēģiskais redzējums par LBTU mērķu sasniegšanu

- Maksimāla atvērtība un iekšējās pārvaldības piemērošana sadarbībai ar Latvijas un citzemju zinātniekiem:
 - ārštata profesūras attīstība LBTU studentu kompetences pilnveidošanai
 - efektīva partnerība zinātniskās izpētes jomā

Šobrīd LBTU rindās **nav neviens** Silavas ārštata profesors.

Taču mums ir **ap 20 nopietni zinātniskās sadarbības partnerības līgumi** un ir bijuši/ir daudzi vairāk kopīgi pētījumu pieteikumi.

Latvijā **100%** finansējums, mandāts un atbildība par augstāko izglītību ir augstskolām.

Valsts zinātniskajiem institūtiem ārējā finansējuma resurss šai vajadzībai ir **0 EUR**.

Tomēr LVMI Silava **durvis ir bijušas, ir un būs plaši atvērtas** ikvienam studentam un zinātniekam, kurš ir motivēts un nopietni vēlas sadarboties ar mums.

Formulēt nostāju par ģeopolitiskajiem izaicinājumiem reģionā

Esmu optimists un uzskatu, ka saprāts dominē pasaulē.
Tādēļ pārskatāmā laikā tieša kara Latvijā nebūs.

Esmu mednieks un māku visumā precīzi šaut, kādēļ
konvencionāla kara gadījumā noteiktu skaitu okupantu
ņemšu sev līdzī.

Iespējams, dronu un MI attīstības laikmetā manas
iemaņas būs retāk izmantojamas.

Formulēt nostāju par ģeopolitiskajiem izaicinājumiem reģionā

Rotācijas aplis pie Kokneses,
12.06.2026

Silavā, lai nomainītu/sakārtotu
šādu virziena rādītāju, pietiktu ar
1 dienu

Mākslīgā intelekta jēdziens ir pamatota modes tendence. Darbu automatizācija, robotizācija, digitalizācija utt. ir senas cilvēku nodarbes un virza pasaules attīstību. Tās var saukt smalkāk arī par mākslīgo intelektu.

Mākslīgais intelekts palīdz cilvēkiem, kuri nevēlas karot, negrib darīt grūtus darbus vai īsti neprot angļu valodu.

Tā ietekme uz izglītību, zinātni, tautsaimniecību un sabiedrību kopumā būs pozitīva līdz brīdim, kad radīsies pārlicība to pilnībā atstāt ārpus dabiskā intelekta kontroles.

Sniegt vērtējumu par Latvijas demogrāfiskās situācijas ietekmi un iespējamiem risinājumiem efektīvai pielāgošanai šiem izaicinājumiem

LBTU pamatfunkciju (“*pamatbiznesu*”) jeb studentu skaitu vairāk kā demogrāfiskās tendences var ietekmēt varbūtība, ka konkurējošās augstskolas attīsta alternatīvu piedāvājumu “tradicionālajās” LBTU nozarēs.

Valsts līmenī vienīgais risinājums ir Latvijā dzīvojošo/strādājošo cilvēku atbrīvošana - no neuzticēšanās, regulēšanas, uzraudzības, ierobežošanas. Tas motivēs arvien sabiedrības attīstību, tostarp uzņēmējdarbību un labklājību, kam saistīti sekos arī demogrāfiskā situācija.

Somija ir pasaulē laimīgākā valsts, kaut gan tur netiek regulēts vecums un resnums koku ciršanai mežā.

**PALDIES PAR PACIETĪBU UN
UZKLAUSĪŠANU!!**

